

TILTAKSSTRATEGI FOR LANDBRUKET 2009 – 2012

Strategien omhandler tilskudd etter følgende ordninger:

Nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)

- Skogkulturtiltak
- Særlige miljøhensyn
- Andre nærings- og miljøtiltak
- Skogsvegbygging

Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)

- Planleggings- og tilretteleggingsprosjekter
- Forurensingstiltak
- Kulturlandskapstiltak

Sørums
KOMMUNE

Vedtaks- og endringsprotokoll

Behandlet/endret av	Dato/sak nr.
M/U, vedtak	11.05.2004
M/U, oppstartsak	17.06.2008, sak 43/08
M/U, vedtak	02.12.2008, sak 84/08

Innhold

1. Bakgrunn	4
2. Politisk behandling av Tiltaksstrategi for landbruket i Sørumsund 2009 - 2012	4
3. Tiltak og bruk av midler i perioden 2005 - 2008	4
3.1. Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL).....	4
3.2. Nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)	5
4. Miljøstatus og særpreg for landskapet i Sørumsund.....	5
4.1. Vannkvalitet	5
4.2. Kulturlandskap	7
4.3. Skogarealer.....	7
4.4. Biologisk mangfold i skog	7
4.5. Rekreasjon og friluftsliv	7
5. utfordringer.....	8
5.1. utfordringer for jordbruket	8
5.1.1. Forurensing.....	8
5.1.2. Kulturlandskapet	8
5.1.3. Biologisk mangfold	8
5.1.4. Planlegging og tilrettelegging for områdevis tiltak	8
5.2. utfordringer i skogbruket.....	9
5.2.1. Foryngelse og stell av skog	9
5.2.2. Skogsveger	10
5.2.3. Biologisk mangfold	10
5.3. Klimatiltak.....	10
6. Målsettinger.....	11
6.1. Målsettinger i jordbruket	11
6.1.1. Forurensing.....	11
6.1.2. Kulturlandskapet	11
6.1.3. Biologisk mangfold	11
6.1.4. Planleggings- og tilretteleggingstiltak.....	12
6.1.5. Friluftsliv og rekreasjon	12
6.2. Målsettinger for skogbruket	12
6.2.1. Foryngelse og stell av skog	12
6.2.2. Skogsveger	12
6.2.3. Biologisk mangfold	12
7. Prioritering av tiltak, tilskuddsatser, behov for midler m.v.	13
7.1. Spesielle miljøtiltak i jordbruket	13
7.2. Nærings- og miljøtiltak i skogbruket	14
7.3. Behov for midler	14
8. Informasjon	14

1. Bakgrunn

I henhold til forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket § 11 og forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket § 8 skal ”kommunen fastsette overordnede retningslinjer for hvordan søknader skal prioriteres”. Kommunen skal utarbeide en kortfattet flerårig tiltaksstrategi med forslag til ramme for de ulike formål og avgi en årlig rapport til fylkesmannen om status for bruk av pengene.

Sørum kommune utarbeidet tiltaksstrategi for 2005 – 2008, som beskrev status, utfordringer, mål og prioriteringer av tiltak, tilskuddssatser og behov for midler. Tiltaksstrategi for landbruket 2009 – 2012 er bygget opp på den samme måten som forrige strategi, og i tillegg er det tatt inn nye momenter på bakgrunn av faktiske endringer i perioden.

2. Politisk behandling av Tiltaksstrategi for landbruket i Sørum 2009 - 2012

I møte 17.6.2008 i Miljø- og utviklingsutvalget ble det vedtatt oppstartsak for rullering av tiltaksstrategien. Politikerne fikk anledning til å stille spørsmål og å komme med innspill til strategiarbeidet. I juni 2008 hadde PLU, Landbruk møte med **Kontaktutvalg landbruk**, som består av deltakere fra Frogner, Sørum og Blaker bondelag og Sørum og Blaker skogeierlag. Kontaktutvalg landbruk kom med innspill til hvilke miljøutfordringer landbruket i Sørum bør prioritere å ta tak i. Med bakgrunn i utfordringene er det satt opp realistiske målsettinger og tiltak.

Arbeidet med tiltaksstrategien har pågått sommer og høsten 2008 og med nytt møte i Kontaktutvalg landbruk i november, hvor justeringer i planen ble gjort. Det er vektlagt at ny tiltaksstrategi samsvarer med kommuneplanen for Sørum, kommunedelplan landbruk og andre regionale og kommunale planer.

3. Tiltak og bruk av midler i perioden 2005 - 2008

3.1. Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)

Tilskudd til tiltak innen jordbruket har i perioden blitt prioritert brukt til tiltak mot forurensning i jordbruket, som for eksempel restaurering/utbedring av hydrotekniske tiltak og etablering av fangdammer. Tiltak i kulturlandskapet har også vært prioritert og midler er innvilget til inngjerding og rydding av gamle beiter, fjerning av piggråd og restaurering av gamle smier og løer. Tilskuddsmidler er innvilget til et planleggings- og tilretteleggingstiltak; Rømuaprojektet, som har bidratt til flere SMIL – søknader fra området. Tiltak som opprensning av gamle gårdsdammer bidrar til ivaretagelse av det biologiske mangfoldet. Det har også vært innvilget tilskudd til skilting og merking av stier i kulturlandskapet, som bidrar til økt tilgjengelighet for allmennheten. Følgende tiltak har fått innvilget tilskudd gjennom disse årene:

År	Forurensning		Kulturlandsk./biol. mangf.		Tilgjengelighet		Planl. og tilrettel. 1)		Totalt	
	Antall	Beløp	Antall	Beløp	Antall	Beløp	Antall	Beløp	Antall	Beløp
2005	10	262 000	10	261 000	3	48 000	1	30 000	24	601 000
2006	10	630 000	7	110 000	1	4 000			18	744 000
2007	12	419 000	4	17 000			1	32 000	17	468 000
2008	18	843 000	7	72 000					25	915 000
Sum	50	2 154 000	28	460 000	4	52 000	2	62 000	84	2 728 000

Antall = antall søknader.

Beløp = kroner innvilget tilskudd

1) Begge søknader gjelder Rømua, den siste er en tilleggsøknad

3.2. Nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)

Skogbruksmidlene har i perioden vært brukt som tilskudd til skogkulturarbeider, skilting og merking av turstier og til aktivitetsfremmende oppgaver for å oppnå nødvendig innsats i ungskogpleie og annen skogbehandling. Midlene er brukt til følgende tiltak gjennom disse årene:

År	Skogkultur		Tilgjengelighet		Aksjon skogkultur		Totalt	
	Antall søknader	Beløp i kroner	Antall søknader	Beløp i kroner	Antall søknader	Beløp i kroner	Antall søknader	Beløp i kroner
2005	28	137 468	1	20 000	1	20 000	30	177 468
2006	14	65 129			1	10 000	15	75 129
2007	14	116 321			1	10 000	15	126 321
2008	19	80 050					19	80 050
Sum	75	398 968	1	20 000	3	40 000	79	458 968

For 2008 er dataene for perioden fram til 24.10.2008.

4. Miljøstatus og særpreg for landskapet i Sørumsund

Sørumsund kommune er på ca 208 000 daa hvor ca 92 % av arealet er skog- og jordbruk, med ca 111 000 daa produktiv skog og 71 500 daa jordbruksareal. 67 400 daa er dyrket mark hvor ca 10 000 daa er gras og 57 400 daa er kornarealer. 2600 daa er beitearealer. Ca 4 % av arealet i kommunen er bebyggd areal.

Det aller meste av den dyrka jorda i Sørumsund befinner seg under den marine grense på ca. 180 meter over havet. Jorda består hovedsakelig av mjelle og leire, som er havavsetninger fra den store Romerikssjøen fra siste del av istiden. Omkring Val i Sørumsund og Foss i Blaker finner vi områder med noe av landets beste jordkvalitet, selvdrenert jord med utmerkede avlingsegenskaper.

Fra ca 1950 og frem til 80 - tallet ble mye arealer i kommunen bakkeplanert og tilrettelagt for kornproduksjon. Ravinedalene, som er karakteristiske for Romerike, ble i stor grad bakkeplanert og ca 25 000 daa er bakkeplanerte arealer i Sørumsund. Planeringsarbeidet førte ofte til at matjordlaget ble lagt i dalen og stiv leire ble dyrkingsjord. Det ble gjennomført bekkelukkinger hvor rørsystemet ble lagt i bunn av lukkingen. Etter planering kunne rørene komme så dypt som ned til 15 meter under bakken. Disse gamle rørsystemene er i ferd med å smuldre opp og det kan føre til erosjon og mindre eller større ras, utglidninger m.v. Det blir en stor utfordring for bonden å utbedre disse skadene, både rent teknisk og ikke minst økonomisk.

4.1. Vannkvalitet

Sørumsund kommune har i kommuneplanen sett det som særlig viktig å bedre vannkvaliteten i vassdragene. Målsettingen i kommuneplanen, Hovedplan avløp og i kommunedelplan landbruk er:

Mål for vannkvalitet i vassdragene

- Glomma skal innen 2008, i sommersesongen juni – august, ha en vannkvalitet egnet for friluftsbad og rekreasjon.
- Leira, Rømua og Åa skal oppnå en vannkvalitet som gjør vannet egnet for bading, fritidsfiske og jordvanning.

Iht. EUs rammedirektiv for vann skal alle vassdrag ha god økologisk og kjemisk tilstand i løpet av 2015 (2021). Med dette menes at vassdraget skal ha et biologisk miljø som bare i liten grad skiller vassdraget fra den vannkvaliteten som var før menneskene begynte å påvirke vannkvaliteten. Hvordan dette skal håndteres lokalt i kommende økonomiplaner med handlingsprogram.

Det er 5 vassdrag som renner igjennom Sørums kommun og generelt sett er vannkvaliteten i disse vassdragene meget dårlig. Dette fremgår av tabellen nedenfor.

Elvenes vannkvalitet i Sørums kommun: (hentet fra ANØ-rapport nr 29/2007)

Vassdrag	Næringssalter	Partikler	Tarmbakterier
Glomma, Bingsfoss	Mindre god	Meget dårlig	Mindre god
Leira, Frogner	Meget dårlig	Meget dårlig	Meget dårlig
Leira, Leirsund	Meget dårlig	Meget dårlig	Meget dårlig
Jeksla, Haugli	Meget dårlig	Meget dårlig	Meget dårlig
Rømua, Lørenfallet	Meget dårlig	Meget dårlig	Dårlig
Åa, Sylta	Meget dårlig	Meget dårlig	Dårlig
Sloråa/Mjølukåa	Meget dårlig	Meget dårlig	Dårlig
Kauserudåa	Dårlig	Meget dårlig	Dårlig

Glommas tilstand avviker relativt lite i forhold til vannkvalitetsmålsettingene kommunen har. Hovedvekten av de undersøkte vassdragene i kommunen har imidlertid **meget dårlig vannkvalitet** og er derfor klassifisert i **klasse V** (= meget dårlig). De største utfordringene har kommunen i vassdragene Leira, Rømua og Jeksla.

Leira har høyt innhold av næringssalter og partikler som skyldes mye naturlig erosjon fra ravinelandskap og at store deler av nedbørfeltet ligger under marin grense. Videre er landbruksdrift, kommunale avløpsanlegg, spredte utslipp og overvannsavrenning fra tette flater bl.a. fra veger, parkeringsplasser og industriområder forurensingskilder som bidrar til begrenset bruk av elva.

Kommunen er med i et interkommunalt samarbeid om bedre vannkvalitet i Leiras nedbørsfelt. Arbeidet blir ennå viktigere etter at EUs rammedirektiv for vann ble innført med forskrift 01.01.07. Det har som en følge av dette blitt fastsatt vannregioner. For hver region skal det lages forvaltningsplaner. Fylkesmannen har valgt ut vannområder og Leira sitt nedbørsfelt har fått status som **vannområde i første planperiode**. Det betyr at målsettingen for Leira er at vassdraget skal ha god økologisk og kjemisk status innen 2015.

Det er viktig at **alle** tar sin del av ansvaret om vi skal få en bedre vannkvalitet i tråd med gjeldende målsettinger. Landbruket må ta sitt ansvar og sørge for å redusere/hindre erosjon og utvasking av næringsstoffer fra jordbruksarealene. Det er også viktig at det jobbes for å redusere forurensing fra spredte kloakkutslipp, forurensing fra overvannsavrenning m.v. I følge utkast til tiltaksanalyse for Leira er det tiltak i landbruket som har klart størst kost/nytte-effekt i forhold til forbedring av vannkvaliteten. Dernest kommer tiltak for infiltrering og fordrøyning av overvann, fulgt av opprydding i spredte avløpsanlegg. Sørums kommune er avhengig av at det gjøres tiltak oppstrøms Sørums vassdrag for å kunne nå sin målsetting om bedre vannkvalitet.

Kommunestyret har vedtatt plan for kommunalt avløpsnett hvor arbeidet med gjennomføring av planen skal startes opp høsten 2008. Arbeidet starter opp i Leira sitt nedbørsfelt. I tillegg til oppgradering av kommunalt avløp vil noen husstander få krav om oppgradering av sine private anlegg.

Landbruket er pålagt nokså strenge miljøkrav og gjør en betydelig innsats for å tilpasse seg driftsmetoder i miljøvennlig retning og for å gjennomføre tiltak som hindrer eller reduserer forurensing. Jordarbeidingsmetoder, tidspunkt for jordarbeiding, plantevalg og vekstskifte, gjødsling og kontroll med overflatevann er det viktigste som gjennomføres.

4.2. Kulturlandskap

Sørum har kulturminner og kulturmiljøer som er verdifulle og som kan gi grunnlag for opplevelse, kunnskap og verdiskapning. Svært mange av kulturminnene er i privat eie og i bruk som boliger, bygninger og anlegg knyttet til gårdsdrift og andre deler av næringa. Særlig bygninger som ikke har noen driftsrelevans, men som kan være viktig å ta vare på av kulturminnehensyn, kan være en utfordring.

Sørum har mye av det karakteristiske ravinlandskapet, som er typisk for Romerike. Landskapet sammen med historisk utvikling og samfunnsforhold har på mange måter gitt Sørum et særpreg. Arealene brukes eller har vært brukt som beiter til husdyra og har i tillegg til å fremstå som et åpent kulturlandskap, et rikt biologisk mangfold. Det er viktig å ta vare på ravinedalene, som særlig finnes i tilknytning til vassdragene.

4.3. Skogarealer

Nesten hele skogarealet i Sørum er produktiv skog. Vekstvilkårene fordeler seg med om lag en tredjepart på hver arealtype etter produksjonsevnen eller markas godhet (bonitet). De største sammenhengende skogområdene med flere attraktive sjøer og tjern finner vi sør i bygda, i Blaker på grensen mot Fet og Aurskog.

4.4. Biologisk mangfold i skog

Siste områdetakst som omfattet hele skogarealet i Sørum ble utført i 2004, med grunnlag i flyfotografier fra 2001. Skogeiere bestilte skogbruksplan på 83 % av arealet, mens miljøregistreringer i skog (MiS) er bestilt og utført på 87 % av arealet. Miljøregistreringen i skog har resultert i bevaring av ca. 190 nøkkelbiotoper spredt over hele bygda.

Et prosjekt med naturtypekartlegging ble ferdigstilt våren 2004. En fyldig rapport beskriver 99 verdifulle naturtyper i Sørum som inneholder trua og sårbare arter av både planter og dyr.

Viltkartleggingen i Sørum fra 2006 beskriver 93 viktige leveområder for viltet. En del av disse områdene, 38 stk., er felles lokaliteter med verdifulle naturtyper. En tilleggsregistrering av tiurleiker ble foretatt i våren 2007, med nøyaktig avgrensning av leikområdet, antall spillende fugl og andre sentrale opplysninger om leiken. Resultatet ble 11 aktive tiurleiker i Sørum, hvorav flere ikke var kjent fra tidligere.

De registrerte områdene for alle 3 miljøregistreringer, dvs. MiS, verdifulle naturtyper og viltkartlegging er lagt inn i kommunens digitale kartverk og er tilgjengelige for oppslag.

4.5. Rekreasjon og friluftsliv

De siste år har interessen økt for å ta seg ut i skog og mark etter merka turstier og ferdselsårer. Flere ønsker naturopplevelser kombinert med mosjon ute i frisk luft. Merka traseer gjør at folk trygt kan ferdes i utmarka. Samtidig ønsker flere seg attraksjoner underveis, som kulturminner, hvileplasser, spesielle severdigheter, informasjon om natur- og miljøforhold m.v. En del flotte naturområder i Sørum har fått skilta og merka turstier, men mange står igjen. Informasjonsplakater er det få av. Å utarbeide og sette opp slike er en omfattende og prioritert oppgave.

Et lenge etterlengtet turkart for hele bygda står nå foran trykking og blir ferdig til utgivelse nå nyåret 2009. Turkartet vil inneholde kartinformasjon på forsiden og nyttig turinformasjon og en del bilder fra Sørum på baksiden.

5. utfordringer

5.1. utfordringer for jordbruket

Med Sørums sentrale plassering på Romerike er det naturlig nok et stort press på arealene, både på dyrket mark, restarealer og på skogarealene. Det er et stort ansvar og en stor utfordring for kommunen å ta vare på næringsgrunnlag, stimulere til redusert forurensing fra landbruket, ta vare på det flotte kulturlandskapet og det biologiske mangfoldet knyttet til landbruksarealene i Sørums.

5.1.1. Forurensing

Avrenning av jordpartikler og plantenæringsstoffer fra jordbruksarealer utgjør en stor del av forurensinga til vassdragene i vårt distrikt. Jordpartikler, organiske stoffer, nitrogen, fosfor og rester av plantevernmidler fører til dårlig vannkvalitet og til gjengroing. Tapet av jord ved erosjon kan være stort, og vann finner veien til vassdragene gjennom jorda eller som overflatevann. Med stadig kraftigere og mer intense nedbørperioder oppstår det en litt ny situasjon, og som stiller enda større krav til kontroll av overflatevannet.

Rørgater av betong i bakken fra bekkelukninger på 1960- og 70-tallet er i ferd med å smuldre opp. Reparasjoner av slike anlegg er ofte meget omfattende og medfører store kostnader. Dette er en kjempeutfordring både for gårdbrukeren, men også et forhold som samfunnet må ta et ansvar for. Her er det viktig å kunne innvilge tilskudd som bidrar til utbedring av disse anleggene og som kan ta imot dagens og fremtidens nedbørsmengder.

Med bakgrunn i aktiv satsing på renere vassdrag blir den viktigste utfordringen for jordbruket i den kommende fireårsperioden å arbeide for og redusere/hindre erosjon og utvasking av næringsstoffer fra jordbruket. Utfordringen å beholde jordpartikler og næringsstoffer på jordet og unngå at de havner i vassdragene.

5.1.2. Kulturlandskapet

Landbrukspolitisk styring fører til at husdyra på Romerike sakte men sikkert forsvinner. Det er ikke lenger behov for beiter/havnehager og vegetasjonen vokser opp på disse arealene, - kulturlandskapet gror igjen. Det er en utfordring å holde beiter åpne når husdyra forsvinner.

Behov for restaurering og vedlikehold av kulturminner og miljøer varierer sterkt og har gjerne sammenheng med bruksverdien av elementene. Manglende vedlikehold har ofte en sammenheng med funksjonen til bygningene. Dersom det verken er økonomi eller interesse hos eieren til å vedlikeholde disse elementene, vil de ofte forfalle. Ivaretagelse av disse minnene/miljøene vil kunne være lettere å få gjennomført dersom staten prioriterte tilskudd til slike formål.

5.1.3. Biologisk mangfold

Det er det biologiske mangfoldet som danner grunnlaget for samspillet i naturen slik at økosystemer fungerer og er en forutsetning for menneskenes eksistens. Ensidig kornproduksjon fører til et svært redusert biologisk mangfold, mens det i andre deler av jordbrukets kulturlandskap, for eksempel i kantsoner og i gamle kulturbeiter eksisterer et vidt spekter av liv. Det er viktig at disse områdene opprettholdes slik at mangfoldet av dyr og planter i disse områdene ikke forsvinner.

5.1.4. Planlegging og tilrettelegging for områdevis tiltak

Innenfor et avgrenset geografisk område kan være aktuelt å planlegge og tilrettelegge for flere tiltak for eksempel innen landbruket som skal redusere forurensing, sanering av avløp fra spredt bebyggelse, kulturlandskapstiltak m.v. Utfordringen er å se områder som en **helhet** uavhengig av fagområder. Det er

flere områder i kommunen som kan egne seg for områdevis planlegging og tilrettelegging for tiltak. Et eksempel kan være Asak/Nyland hvor Asakbekken renner ut i Rømua.

5.2. utfordringer i skogbruket

Skogbruket er en konkurranseutsatt næring hvor prisene på verdensmarkedet er avgjørende for tømmerprisene her hjemme. De siste 10 årene har lønnsomheten i skogbruket blitt sterkt redusert med et prisfall i nominelle kroner på over 50 kroner pr. kubikkmeter. Bytteverdien i forhold til andre varer er dermed halvert. Resultatet er lavere tømmerhogst og mindre investeringer i skogkultur, veger og driftsapparat. Investerings- og driftstilskudd fra Staten har også blitt kraftig redusert de siste 10 år. Dette gjelder alle tilskudd, som tilskudd til skogkultur, veger, skogbruksplaner, tynning, drift i vanskelig terreng m.v.

På den annen side er ordningen med skogfond blitt sterkt forbedret. Skattefordelen ved bruk av skogfond har fått en kraftig økning, samtidig som nesten alle formål som skogfondet kan benyttes til oppnår skattefordel. Dette har langt på veg opphevd ulempene ved reduserte tilskudd.

Etterspørselen etter virke har også økt i det siste, særlig tynningsvirke og mindreverdige virke som tørrgran og råtetømmer. Bakgrunnen er stor satsing på bioenergi hvor mindreverdige virke kan benyttes. Det skjer nå en stor etablering av nye fyringsanlegg basert på biobrensel, noe som gir økte muligheter for større aktivitet og bedre lønnsomhet i skogbruket.

Skogbruket er trolig den virksomheten som sterkere enn noen annen næring setter sitt preg på naturen. Dette medfører et visst press på forskjellige miljøkvaliteter og næringen sjøl har de siste 10 årene utført mye for å bidra til et bærekraftig skogbruk. De viktigste tiltak har vært gjennomføringen av Standardene for Levende Skog og Miljøregistreringer i Skog.

5.2.1. Foryngelse og stell av skog

Innsatsen i skogkulturarbeider som markberedning, planting og ungskogpleie er meget langsiktige investeringer som først gir utbytte om 50 til 100 år. Oppgaven er svært viktig da disse investeringer sikrer skogressurser av høy kvalitet når oljealderen tar slutt. For noen år siden gikk innsatsen i Sørums kommuner på landsbasis ned på grunn av svakere rammebetingelser fra Staten og dårligere lønnsomhet i skogbruket. Utviklingen snudde for et par år siden med økning i tømmerprisene og forbedret skogfundsordning.

I 2008 ble tilskuddet til skogbrukstiltak redusert til kr 60 000, eller til om lag halvparten av tidligere nivå. Dette medførte en sterkere prioritering av formål og reduksjon av tilskuddssatser. I 2008 ble tilskuddet begrenset til 2 formål: Ungskogpleie med 20 % tilskudd og stammekvisting med 30 % tilskudd. Framover er det ikke noe som tyder på en økning av tilskuddsbeløpet til kommunen.

Bruk av tilskudd til skogsveger er trukket ut av NMSK-midlene som bevilges til kommunene. Tilskudd til veger forvaltes nå av fylkesmannen.

Å utføre nødvendig ungskogpleie i form av mekaniske etterarbeider og avstandsregulering er en av de viktigste oppgavene i skogbruket for å sikre høy produksjon av tømmer av god kvalitet. I Sørums kommuner bør ungskogpleie foretas på minimum 1400 dekar årlig. Arbeidet skal tilpasses vokseplassen og der en ønsker granskog bør det være minst 10 % lauvtre.

Stammekvisting er aktuelt i ungskog av furu og de fleste lauvtreslag. Ved tiltaket oppnås en kvistfri rotstokk av meget høy verdi når tømmeret selges. I Sørums kommuner er målsettingen at stammekvisting utføres på minst 50 dekar i året.

Råte i granskog ved tømmerhogst har stort omfang og påfører skogbruket årlige tap på millioner av kroner. Undersøkelser etter hogst har vist at mer enn hvert fjerde tre hadde råte. Tiltak i form av

stubbebehandling under tynning har vist seg meget effektivt for å hindre råteutbredelse. Ved all tynning i granskog i sommerhalvåret må stubbebehandling foretas.

5.2.2. Skogsveger

I Sørums kommuner har vi 50 km rene skogsbilveger fordelt på 36 anlegg. I tillegg kommer private gardsveger som mange steder benyttes til tømmertransport. Vegeierne har plikt til å utføre nødvendig vedlikehold på veger som det er gitt statsbidrag til. Vedlikeholdet består hovedsakelig av høvling, grusing og kantklipping.

Veger med for lav standard i forhold til dagens krav trenger opprusting. I Sørums kommuner trenger 20 veger opprusting over hele eller deler av strekningen. Behovet for nye veger er lite da skogsvegnettet er utbygd med tilfredsstillende dekning i de fleste skogområder.

5.2.3. Biologisk mangfold

I følge Rio-konvensjonen fra 1992 om bevaring av biologisk mangfold har Norge forpliktet seg til nødvendig vern og bærekraftig bruk av viktige arealer. Sørums kommuner må ta sin del av dette arbeidet. Viken Skogeierforening er miljøsertifisert etter ”*Levende Skog*” standardene og har forpliktet seg til å gjennomføre nøkkelbiotopregistreringer i hele sitt område. Skogeiere uten slik registrering får ikke levert tømmer.

I Sørums kommuner er miljøregistrering i skog (MIS-registrering) utført i forbindelse med skogtaksten og naturtyperegistrering og viltkartlegging gjennomført etter opplegg fra Direktoratet for Naturforvaltning.

Alle disse registreringer har etter hvert resultert i flere hundre lokaliteter med viktig biologisk mangfold i Sørums kommuner. Men dataene kan være vanskelig tilgjengelige og grunneierne har ikke godt nok kjennskap til lokaliteter på sin eiendom. Derfor må tilgjengeligheten til dataene forbedres og grunneierne informeres om verdier på sin eiendom.

5.3. Klimatiltak

Landbrukets nasjonale klimamål er ”å redusere klimabelastningen og den totale miljøbelastningen per produsert enhet vare.” Landbruket må ta sin del av utfordringen.

Landbruket bidrar med 9 % av det totale klimagassutslippet.

Klimagasser fra landbruket er:

- CO₂
- Lystgass
- Metangass

Etablering av enkeltanlegg og fjernvarmeanlegg med bruk av biobrensel er for tiden et stort satsningsområde. Bruk av biologisk materiale, som trevirke, halm m.v. til oppvarming, er klimanøytralt og bidrar derfor ikke til ekstra utslipp av CO₂.

Mange tiltak som gjøres i dag innen landbrukssektoren bidrar til reduserte utslipp, men det kan gjøres mer. Det er enighet om at det kreves mer og bedre kunnskap om nye tiltak for å redusere utslippene fra landbruket og ny virkemiddelbruk vil deretter bli tatt i bruk.

6. Målsettinger

6.1. Målsettinger i jordbruket

6.1.1. Forurensing

Hovedmålsettingen for bruk av SMIL – midler i Sørum kommune vil i den kommende fireårsperioden være å innvilge tilskuddsmidler til tiltak som bidrar til å hindre/reducere erosjon og utvasking av næringsstoffer. Det blir viktig å bruke tilskuddsmidlene til gjennomføring av kostnadseffektive tiltak.

Det kan innvilges tilskudd til:

- Utbedring og supplering av hydrotekniske anlegg, d.v.s. reparasjon/utbedring av eksisterende anlegg
- Tiltak i bekkeløp, avslutninger planeringsfelt, som bidrar til å hindre utglidning av masser
- Fangdammer, fanger opp jordpartikler og næringsstoffer
- Etablering av vegetasjonssoner, effektive tiltak for å få redusert erosjon og arealavrenning fra dyrka mark

Mål for redusert forurensning fra jordbruket

- Det skal utbedres 15 hydrotekniske tiltak i året
- Det skal utføres minst 5 tiltak i året for å hindre utglidning av masser
- 2 fangdammer skal etableres i perioden
- 2 vegetasjonssoner eller andre effektive tiltak mot avrenning skal etableres i perioden

6.1.2. Kulturlandskapet

En viktig målsetting for bruk av SMIL – midler til kulturlandskap blir å innvilge midlene til tiltak som bidrar til å holde kulturlandskapet åpent. Bruk av gammel kulturmark av beitende dyr bidrar dessuten til ivaretagelse av det biologiske mangfoldet. Kommunen ønsker også at det viktige kulturminner og miljøer skal tas vare på, men ser at tilskuddsmidler til dette formålet kan bli en begrensning.

Tiltak det kan innvilges tilskudd til:

- Rydding og inngjerding av gammel kulturmark.
- Fjerning av gammel piggråd
- Fjerning/nyplenting av gamle alleer/hageanlegg
- Restaurering av gamle smier og lignende

Mål for kulturlandskapet i jordbruket

- Det skal årlig gjerdes inn 5 beiter fra gammel kulturmark
- Det skal fjernes 5 km gammel piggråd i året
- 2 gamle alleer/hageanlegg skal restaureres i perioden
- 2 gamle smier og lignende skal restaureres i perioden

6.1.3. Biologisk mangfold

Tiltak det kan innvilges tilskudd til:

- Renske opp og gjerde inn gamle gårdsbrønner
- Skjøtsel av åkerholmer og vegetasjonssoner m.v.

Mål for biologisk mangfold i jordbruket

- Minst 4 tiltak som bidrar til ivaretagelse av biologisk mangfold skal gjennomføres i perioden

6.1.4. Planleggings- og tilretteleggingstiltak

Et større initiativ for å tilrettelegge et område krever planlegging og kommunen ønsker å bidra til at et planleggings - og tilretteleggingstiltak settes i gang i løpet av kommende fireårsperiode. Det er viktig at det er grunneiere som er pådrivere i et slikt prosjekt og at kommunen blir med som aktive støttespillere.

Mål for planlegging - og tilretteleggingstiltak

- Det skal settes i gang ett planleggings- og tilretteleggingstiltak i Sørum i perioden

6.1.5. Friluftsliv og rekreasjon

Befolkningen i Sørum ønsker å bruke utmarka og kulturlandskapet til friluftsliv og rekreasjon.

Mål for ferdsel i kulturlandskapet/utmarka

- Det skal merkes/skiltes minst to stier i den kommende fireårsperioden i Sørum

6.2. Målsettinger for skogbruket

6.2.1. Foryngelse og stell av skog

Det skal videreføres en høy innsats i veiledning til skogeierne gjennom bl. a. skogkulturprosjekter, skogdager og direkte informasjon. Bruken av tilskuddsmidler skal prioriteres på ungsogpleie, avstandsregulering og stammekvisting.

Skogeierforeningen bør utarbeide en foryngelsesplan for hogstområdet samtidig med planlegging av hogsten, tilby planter av god kvalitet og tilby kvalifisert arbeidskraft til alle kulturarbeider.

Mål for foryngelse og stell av skog

- Sikre at tilfredsstillende foryngelse oppnås etter tømmerhogst.
- Utføre ungsogpleie på minst 1400 dekar i året.
- Utføre stammekvisting på minst 50 dekar i året.
- Ved tynning i granskog i sommerhalvåret må stubbebehandling utføres.

6.2.2. Skogsveger

Mål for vegvedlikehold

- Opprettholde en standard på skogsbilvegene slik at de kan trafikkeres med dagens tømmerbiler, dvs. vogntog med bil og henger i 22 meters lengde.

6.2.3. Biologisk mangfold

Registrerte områder med verdifullt biologisk mangfold skal sikres for framtida.

Mål for forvaltning av biologisk mangfold

- Sikre alle biologisk viktige områder mot inngrep som medfører at mangfoldet reduseres.
- Gi nødvendig informasjon i forbindelse med hogst og ved all planlagt omdisponering av arealer som berører biologisk mangfold.

7. Prioritering av tiltak, tilskuddsatser, behov for midler m.v.

7.1. Spesielle miljøtiltak i jordbruket

7.1.1 Prioritering av tiltak og tilskuddssatser

Prioritet 1

Tiltakene prioriteres etter rekkefølgen nedenfor.

Forurensingstiltak

1. Tiltak som har til hensikt å redusere/hindre forurensing. Tiltakene får prioritet 1.
2. De mest kostnadseffektive tiltakene skal prioriteres før andre, hydrotekniske tiltak prioriteres før etablering av fangdam
3. Forurensingstiltak i Leira sitt nedbørsfelt skal prioriteres foran tiltak ellers i kommunen i 2009 – 2010. Fra 2011 prioriteres tiltak i Rømua og Glomma sitt nedbørsfelt

Tilskuddssatser i Leira sitt nedbørsfelt skal være inntil 70 % av godkjent kostnadsoverslag
Tilskuddssatser ellers i kommunen kan variere fra 50 – 70 % av godkjent kostnadsoverslag

Kulturlandskapstiltak

1. Rydding og inngjerding av gammel beitemark vil bli prioritert høyt med prioritet 1
2. Tiltak hos aktive husdyrbrukere prioriteres foran andre aktive brukere
3. Søkere uten egne husdyr må legge ved leieavtale for bruk av beite
4. Tiltak i utvalgte kulturlandskapsområder prioriteres foran andre kulturbeiter
5. Fjerning av gammel piggråd er et prioritert tiltak

Tilskuddssatser vil være opptil 70 % av godkjent kostnadsoverslag

Planleggings- og tilretteleggingstiltak

1. Tiltak prioriteres avhengig av nytteeffekt av prosjektet

Tilskudd kan innvilges med inntil 70 % av godkjent kostnadsoverslag

Prioritet 2

Tiltakene prioriteres etter rekkefølgen nedenfor.

Biologisk mangfold

1. Opprensning av gamle gårdsdammer vil bli prioritert

Tilskudd inntil 70 % av godkjent kostnadsoverslag

Tilgjengelighet

1. Tiltak som bidrar til at allmennheten får oppleve kulturlandskapet/utmarka vil også prioriteres.

Tilskuddsatser vil variere fra 30 – 70 % av godkjent kostnadsoverslag.

Prioritet 3

Kulturminner og miljøer

1. Øvrige tiltak som restaurering av smier, løer m.v. må prioriteres lavt
2. Stabbur prioriteres lavt
3. Låver prioriteres ikke

Tilskuddssatser inntil 35 % av godkjent kostnadsoverslag
Vurdering av fylkeskommunen/historielag må innhentes

Generelt om tilskuddsatser og kostnader

1. Maksimum utbetaling av tilskudd over en fem - 5 – års periode er kr. 200 000,-
2. Justeringer av godkjente kostnader skjer hvert år
3. Endelig fordeling av tilskuddsatser er avhengig av antall innkomne søknader og hva slags prioritet søknadene har.

7.2. Nærings- og miljøtiltak i skogbruket

Skogbruksmidlene forvaltes slik framover:

1. Ungskogpleie og stammekvisting er de viktigste oppgaver å utføre for å sikre høg kvalitet på framtidsskogen. Derfor prioriteres tilskudd til disse oppgaver høgest.
2. Tilskudd til ungskogpleie gis med minst 20 % og til stammekvisting minst 30 %.
3. Flere veger trenger opprusting og ett anlegg gjennomføres i perioden.
4. For å følge opp innsatsen i skogkultur med veiledning og påvirkning av skogeiere gjennomføres minst 3 aktivitetsfremmende aksjoner med fokus på langsiktige investeringer. Aksjonene søkes finansiert med rentemidler fra skogfondet.
5. Bioenergi er et satsningsområde men med bakgrunn i små NMSK - midler søkes disse prosjekter å få støtte gjennom andre tilskuddsordninger.

7.3. Behov for midler

Med bakgrunn i gjennomførte tiltak i forrige periode, søknadsmengden som må avslås på grunn av begrensede midler, og at kommunen registrer økende utfordringer på grunn av mer og kraftigere nedbørsperioder vil behovet for midler i kommende periode være større enn hva som tidligere har vært tildelt. Ut i fra målsettingene ovenfor er det nødvendig med følgende midler:

SMIL: 1,3 mill kroner pr. år
NMSK: 120 000 kroner pr. år

8. Informasjon

Landbruksmyndighetene vil informere om tilskuddsordningene på følgende måter:

- Landbruksnytt 3 ganger pr år
- Informasjon på kommunens internettsider
- Møter i bondelag/skogeierlag
- Andre møter/arrangementer

Sørumsand, 13.11.2008